

נאום חז' ל. אשכול

ישיבת מרכז מפלגת פועלי ארץ-ישראל

מיום 24.10.1936

כסדר-היום: לשאלת העבודה העברית במושבה.

ל. שקולניק: כפי הנראה יש הכרח לקבוע כפעם האלף כמה עובדות מרות. עובדה אחת מרה מאד: בארץ קיים מסק=פרדסנות המשתרע על 160 אלף דונם, שהוא בידי יהודים הרוצים להפיק ממנו רווחים ולעבד אותה בידיים זרות. עובדה שניה: מצב המסק הזה כיום אינו כה מזהיר כמו לפני שלש שנים, בשעה שהמסק הזה היה שופע זהב. בינתיים עלו מהירי הפרדסים, וכאשר מחשבים עכשיו את חשבון ההוצאה וההכנסה לכל דונם פרדס, אין מסק שהריוח איננו מגיע לא ל-10% ולא ל-12%; האכרים אומרים שהמסק מכניס 4% מההון המוסקע. נניח שזה לא נכון, אולם, כפי הנראה, אין הריוח עולה על 7-8%. ואם כמצב זה יגידו האכריה כלפי העולם, שהם מוכנים להוציא 8 לירות לעיבוד דונם פרדס, נצטרך להודות, שבסכום זה כלול הפרש ניכר בהשוואה להוצאות בעבודה ערבית. אלה הן עובדות מרות שאין אנו בני חורין להתעלם מהן.

מסום כך, כשבאים לדבר על עבודת הקסיף, שהיא כמבנה איננה יכולה להעסיק פועל למעלה מחצאי ימים, יש להיאזר זאת כפנין. לא רק הפרדסן הפרטי, אלא גם דגניה או בגבעת-השלשה אינן יכולות לתת לחצי יום השני שילך לאיבוד. אולם דגניה וגבעת-השלשה יכולות לסדר את העובד לחצי היום השני בעבודה אחרת. ואם הפרדסן אינו יכול לעסוק זאת - אין הוא רוצה לשלם בעד החצי השני וספק גדול הוא אם נועיל בסענוחיו.

אנחנו נהיה נאלצים להגיע לידי הסכם עם האכרים. אסור

להחמיץ את שעת הכושר שישנה עכשיו, כדי להזיז את ענין העבודה העברית בעזרתה של התאחדות האכרים. אחרי המאורעות מורגשת חזות מה בקרב האכרים בכיוון של הגדלת אחוז העבודה העברית. אחדים מהם עושים זאת מתוך רצון ללמד לקח לערבים, אבל יש גם רצון כן להבטיח את העבודה העברית במושבה. ספיר אמר בפגישתנו: יש לנו החלטה ברזל על אחוז יותר גדול של עבודה עברית בכל התנאים (ד. בן גוריון: "ברזל" יותר מדי את הודעתו). מכל מקום, אם ההנחות שציינתי קודם נכונות הן, אזי צריכים אנו להבין, שמסק הפרדסנות לא ישלם לפועל בעד יום עבודה שלם בשעה שהוא יכול להעסיק אותו בעבודת הקסיף רק חצאי ימים; האכרים לא יסכימו לכך. הם מוענים, שלא יסכימו לחיות כרמת הירוק

נמוכה מזו שנקבעה על פי דרגת ההסתדרות. אילו האמנו, שהפרדסנות מאפשרת עכשיו ריוח יוחר גדול והיא יכולה לשלם מחיר יום שלם בעד עבודה חצי יום, היה מצבנו טוב יותר. אבל אם אין המצב כן, אזי מחויבים אנו להסתגל למצב, בשם שכענפי העשייה מסוימים בעיר הסתגלנו לכך, שעובדים שם בסכר יותר נמוך. אנו נצטרך למצוא דרכים לכך, שעבודת הקטיף תהיה מעין הכנסת-עזר בחקציבה של משפחת מועל.

הגענו לכך, שהודות למאורעות ישנה נכונות גם בקרב האכרים לקדם את ענין העבודה העברית, והשאלה היא אם עלינו להפוך את הנכונות הזאת למכסיר להגברת העבודה העברית או לתת לה לחלוף מבלי שננצל אותה. לדעתי יש צורך רב בהכרזה של התאחדות האכרים שהיא מוכנה להבטיח 80% עבודה עברית. כמובן, אם לא נצליח להגשים את זה, נמשיך בדרכי מלחמתנו, אבל עכשיו אין אנו יכולים לא לקבל את אשר מוכנים לתת האכרים, כי זהו המכסימום שאפשר עכשיו להשיג מהם. על כן : אם אפשר להגיע להכרזה אחת, שכל צד יביע בה את עמדתו, ובסוף יאמר, כי אנחנו מוכנים לקוארציה בתחום של 80% עבודה עברית - צריך לעשות זאת.

ושוב לענין הקטיף. אנחנו נהיה נאלצים להסכים, שבמקצוע

זה, אשר יביעו מצדן רק חצאי ימי-עבודה, ישלמו לפי שעה העבודה, כעד 4 שעות - שכר 4 שעות ובעד 5 שעות - שכר 5 שעות. ודאי, זהו הסבון קשה מאד לפועל, אבל אין לעשות את ההסבון יותר קשה מסהנחו, כי המדובר הוא בעונה קצרה, לא כל השנה יש עבודת קטיף, ובמושבנות גדולות תצטרך משפחת המועל לראות בקטיף אמצעי-הכנסה נוסף. כך נהוג בכל העולם וכך יצטרך להיות גם אצלנו. אם אנחנו רוצים עבודה עברית בקטיף לא נוכל להכריח את הפרדסן לשלם שכר יום עבודה בעד 4 שעות עבודה, זהו בניגוד לטבעו של המסק הקפיטליסטי.